

Nicolae PRELIPCEANU

Marele Will văzut de marele Silviu

Ca să apelez la nemuritorul Gâgă, azi ocultat de mulțimea semenilor săi care au invadat piața, voi începe prin a spune că un spectacol de Silviu Purcărete întotdeauna un spectacol de Silviu Purcărete. Din când în când, chiar mai mult. Mai puțin niciodată.

O piesă de Shakespeare e și ea o piesă de Shakespeare, uneori mai puțin, alteori nu. **Măsură pentru măsură** e una dintre piesele lui Shakespeare jucate mai rar la noi, poate și din cauză că e destul de complicată, în primă analiză, și prea puțină lume are timp să treacă dincolo de prima analiză. Rămas în logica din afara sălii de spectacol, ești aruncat în confuzie de la primele replici ale Ducelui, care își anunță interimarul ales că va pleca pentru nu se știe cât timp și îi lasă puteri depline. La o asemenea lovitură în primele minute ale unui spectacol se așteaptă prea puțini. E ca un gol la Mondiale, dat în secunda 58 (nu mă refer, totuși, la cândva celebrul și memorabilul, din moment ce-l țin minte, titlu de piesă). Tot ce urmează, predarea puterii absolute, actele interimarului, trec pentru un timp oarecum în planul al doilea al atenției, astfel încât ceea ce se întâmplă întră în sfera absurdului. Cu atât mai mult cu cât legea care prevede că un logodnic care se culcă cu logodnica sa este pedepsibil cu moartea, chiar dacă femeia vrea să-l ia de bărbat este, azi cel puțin, de neînțeles, nici măcar ca aberație a anilor întunecați ai evului de mijloc. Ca să nu mai spun că interimarul, Angelo, joacă scurt timp rolul de incoruptibil, dar se dovedește rapid că, dimpotrivă, e gata să renunțe la principii numai să se înfrupte și el din fructul (pe atunci) oprit. Apoi, după știrea mea, e singura piesă în care se vorbește de „Ducatul Vienei”, ceva ce, ca și girafa ardeleanului, „nu există”. Ne obișnuiserăm fie cu un mediu englez, fie cu medii antice, fie cu medii italienești, toate, firește, bine prelucrate, în așa fel ca să pară orice altceva. Aici, în **Măsură pentru măsură**, dacă urmărești distribuția, observi că ea este cam o treime italienească, zona ca să zic așa „civilizată” – Ducele, loțiitorul său, tânărul condamnat la moarte, tânărul cu gura mare, chiar loțiitorul loțiitorului, cu nume latinesc, Escalus. Restul personajelor, care, în general, fac parte din pleava societății feudale, au nume amestecate, bărbații englezești, iar femeile vag italienești. O excepție face codoașa, „Madam Overdone”, adică Exagerata. Acestora li se adaugă „domnii” fără nume, în număr de patru, temnicerul, călugărițele, precum și „un băiat”. Analiza sociologică a acestei structuri mixte ar da, cred, rezultate interesante pentru intențiile lui Shakespeare. Numai că aceasta ar trebui să se întindă asupra întregii opere a Marelui Will (detest prefabricatele, dar ăsta pare unul acceptabil).

Silviu Purcărete, Marele Silviu, a făcut din această poveste una a manipularii și a perversității, căci Angelo, loțiitorul Ducelui, manipulează populația ducatulului, făcând-o să-l creadă ultracast și incoruptibil, dar încearcă să o manipuleze și pe sora condamnatului Claudio, în numele dorințelor sale ascunse, numai că, în cazul în care aceasta i-ar ceda, nu ar schimba sentința, așa cum promite. Lucio, „un tânăr cochet”, este, de fapt, și el un manipulator, prin tot ceea ce face și mai

Sorin LEOVEANU

Foto: Constantin Pădureanu

ales prin ceea ce spune. El este și un fel de DJ, cu micul său aparat de radio la care pune tot felul de muzici, profund și intenționat nepotrivite cu situațiile din spațiile sau din jurul său. El are la dispoziție și două mese de regizor, de ambele părți ale scenei, mese pe la care se perindă, ca un semn de „să trecem de la una la alta”, după cum și pe scenă episoadele se schimbă și se întretaie chiar, în anumite momente. Sorin Leoveanu a fost, în acest rol, excelent, ca de obicei, câștigând în final și „premiul publicului”, căci a fost singurul la apariția căruia intensitatea aplauzelor a crescut. Iată un tânăr actor care promitea, dar care își ține promisiunile. Însă marele manipulator este, de bună seamă, Ducele, un fel de frate de cruce al lui Prospero din *Furtuna*. El pleacă spre a afla ce e cu Angelo, cum se comportă acesta în lipsa lui, dar și spre a putea să manipuleze din umbră. În traducerea anterioară, semnată de Leon D. Levițchi, Ducele spunea, ca justificare a gestului său, „*Îmi iubesc poporul, / Dar să m-arăt pe scenă-n fața lui / Nu-mi place...*” N-am la îndemână noua traducere, mai modernă, a loanei Ieronim, care se joacă la Craiova, dar ideea rămâne. Or, aceasta e uneori motivația marilor manipulatori: le place să acționeze din umbră, nu le plac luminile rampei sociale. Ducele, reiese pe parcursul piesei, fusese un conducător slab, lăsând legi aspre să mucegăiască în tribunale, în loc să le aplice, desfrâul, spune el, se lăfăie în ducat. Iar conducătorul slab devine un foarte tare manipulator, când se întoarce deghizat în călugăr, căci n-a plecat prea departe, nu în Polonia, nu în Italia, cum se zvonise. Micul *bras-de-fer* între doi manipulatori, unul mai mic, Lucio, care-l bârfește pe Duce ducelui deghizat, și Ducele însuși, se sfârșește rău pentru cel dintâi, iar Ducele își dă arama, ascunsă o vreme, pe față. Căci el apare o clipă drept un om bun, care vrea să-l salveze de Claudio, tânărul condamnat pentru că a gravidificat-o pe

În centru: Iulia LAZĂR

Foto: Constantin Pădureanu

logodnica sa, el pleacă urechea și la suferințele logodnicei respinse a lui Angelo însuși. Dar prin gesturile sale finale, mai ales prin răpirea surorii lui Claudio, Isabella, ieșită de la mânăstire, unde tocmai intra, pentru a-și salva fratele, masca de pe fața sa cade definitiv. Ilie Gheorghe a fost aici între Faust și Mefisto. Scenele îmbrăcării sale în direct, în costum negru, de funcționar superior modern sau în mantia, tot neagră, sugerând călugăria, sunt surori cu cele similare din *Faust*-ul de la Sibiu, mai ales datorită atitudinii actorului. Așa cum mesele lui Leoveanu amintesc masa de regizor din spectacolul, tot de la Sibiu, al lui Silviu Purcărete, cu *Așteptându-l pe Godot*. Așa cum alte amănunte ale spectacolului par desprinse din *Faust*, muzica neliniștitoare, un fel de fabrică ce macină ceva în spate, undeva, amenințător, sau o imensă tipografie, care pregătește textele manipulatorii de mâine și de totdeauna, dar și modul de a mișca „masele”, aici nu atât de ample ca-n marele spectacol de la Sibiu.

Silviu Purcărete pune, în povestea, absurdă altfel, din *Măsură pentru măsură*, câteva jaloane, semne care să-l facă pe omul modern să nu rătăcească. Pune semnificații profunde, cum ar fi aceea rezultând din similaritatea conducătorilor democratici aleși de azi cu aceea a absolutiștilor de altăieri, în costume, procedee, avertizând că oricând, vorba lui Camus, „ciuma își poate trimite șobolanii într-o cetate fericită”. La masa finală, a dezvăluirilor, pe care o organizează regizorul pe scenă, toți nefericiții, până atunci târați cu frânghii groase, de temnicer și de ajutoarele sale, de-a curmezișul scenei, spre pușcărie, mănâncă, împreună cu Ducele și ai săi, o ciorbă lungă, din castroane transparente, ca să vedem că aceea de la masa șefilor e, totuși, de altă culoare, albă, decât cea de la mesele supușilor, maronie decolorată. E un fel de comuniune tragică, în care Ducele se face că e

asemenea poporului și nu e. (Am văzut cu ochii mei, la o masă de la șantierul arheologic de la Sarmizegetusa, cu mulți ani în urmă, cum la masa primului secretar P.C.R. se turna whisky, în timp ce pe la celelalte curgea vodca.) Dar ceea ce e fabulos în toată această poveste e modul cum folosește regizorul dotările tehnice ale scenei, felul cum separă scenele în câteva secunde, cât timp un perete se desprinde și, lunecând într-o direcție sau în alta, taie în două, fie în adâncime, fie în lățime, scena, pentru a lăsa loc în spatele lui să se pregătească apariția următoare. Ceea ce dă un ritm neobișnuit spectacolului, împreună cu muzica lui Vasile Șirli. Voltaire, în *Scrisori filosofice*, îi reproșa lui Shakespeare cruzimea, faptul că, de pildă, Desdemona este sugrumată pe scenă, subînțelegând ca regulă că toate crimele trebuie să se petreacă în spate, în culise. Silviu Purcărete face, și el, să curgă multă vopsea roșie pe scenă, mutând, în schimb, în culise, mecanismul amenințător despre care personajele, dar și publicul, știu că vor aduce nenorocirea. Iar acesta este, alături de zgomotul-muzică, și el amintind de *Faust*-ul de la Sibiu, și unul bănuț, care mișcă neașteptat pereții, trezind anxietăți.

Cât despre actori, aceștia au intrat perfect în viziunea lui Silviu Purcărete: Valentin Mihali a intrat în pielea aceluia Angelo pe care-l trădează costumul de funcționar, dar și coșmarurile în direct, pe scenă, pe patul care servește ba pentru deținuți, ba pentru somn, dar mai ales pentru coșmar, evoluția personajului, de la inflexibilul apărător al legii la dornicul de concupiscentă ilicite, este trăită în direct, pe scenă. Voit îngroșate au apărut rolurile interpretate de Iulia Lazăr (*codoașa*), Constantin Cicort (*polițai*), Nicolae Poghirc (*Pompey, slujitorul codoașei*), dar mai ales al lui Valer Dellakeza (*Barnardine, un pușcăriaș decăzut*). Lumea din *Măsură pentru măsură* se întinde, de fapt, între Duce și acest pușcăriaș decăzut, în interpretarea lui Ilie Gheorghe și Valer Dellakeza. Ilie Gheorghe este cel așteptat, Valer Dellakeza, de asemenea. Actorii importanți ai Teatrului Național „Marin Sorescu” din Craiova, fără de care e greu de conceput o premieră de succes pe această scenă. Isabella, sora lui *Claudio* (Adrian Andone) este jucată cu nuanțe de Ana Ularu; Mariana, logodnica părăsită de Angelo, este încredințată Cerasellei Iosifescu, care mimează nebunia cu multă acuratețe. Angel Rababoc, în rolul temnicerului, este bine în rol, poate puțin cam prea uman față de imaginea obișnuită a acestui tip de personaje. Cei nenumiți aici, ci doar mai jos, la distribuție, au, cu toții, rolul lor mai mare sau mai mic în crearea acelei imagini coșmarești a unei lumi supusă voinței absolute a unui tiran și a uneltelor sale, pe care Silviu Purcărete știe atât de bine să o creeze. Spectacolul de la Craiova este unul de marcă, fără a se măsura, însă, cu *Faust*, de exemplu, sau cu *Titus Andronicus*.

Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova – Măsură pentru măsură de W. Shakespeare.
 Scenografia și costumele: Silviu Purcărete și Gabriel Mănescu. Muzica: Vasile Șirli.
 Regia: Silviu Purcărete. Cu: Ilie Gheorghe (*Vincentio, Ducele*); Valentin Mihali (*Angelo, loctiitorul*); Adrian Andone (*Claudio, un tânăr*); Sorin Leoveanu (*Lucio, un tânăr cochet*); Valeriu Dogaru (*Escalus, loctiitorul lui Angelo*); Cătălin Băicuș, Marian Politic, Dragoș Măceșanu, Cosmin Rădescu (*Domni*); Angel Rababoc (*Temnicerul*); Tudorel Petrescu (*Thomas și Petre, doi călugări*); Constantin Cicort (*Elbow, polițai*); Mircea Tudosă (*Froth, un domn sărac cu duhul*); Nicolae Poghirc (*Pompey, un slujitor la Madam Overdone*); Ion Colan (*Abhorson, călău*); Valer Dellakeza (*Barnardine, un pușcăriaș decăzut*); Ana Ularu/Valentina Popa (*Isabella, sora lui Claudio*); Cerasela Iosifescu (*Mariana, logodnica lui Angelo*); Romanita Ionescu (*Julieta, iubita lui Claudio*); Geni Măcsim, Anca Dinu, Ana Ularu/Valentina Popa (*Călugărițe*); Iulia Lazăr (*Madam Overdone, codoașă*); Gina Călinoiu (*Un băiat*). Data premierei: 1 martie 2008.